

УДК 351.741:35.08

Шатрава С. О.

ЮРИСДИКЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ЩОДО ПОРУШЕННЯ ВИМОГ АНТИКОРУПЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

У тезах виокремлено та проаналізовано особливості адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією в світлі матеріальних та процесуальних норм права. Зосереджено увагу на особливостях провадження у справах у сфері антикорупційного законодавства. Надано пропозиції щодо доповнення Кодексу про адміністративні правопорушення України положеннями про порядок призначення експертизи, порядок визнання певних предметів речовими доказами, та критеріїв визначення належності, допустимості та достатності доказів у справі.

Ключові слова: юрисдикційна діяльність органів Національної поліції, адміністративна відповідальність, провадження у справах про адміністративні правопорушення, запобігання корупції.

Одним із напрямків юрисдикційної діяльності органів Національної поліції є посилення захисту прав і свобод особи в сфері розгляду справ про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією. На цьому шляху послідовно удосконалюються форми і методи діяльності органів, уповноважених на складання протоколів про адміністративні правопорушення та їх розгляд, утверджуються демократичні стандарти, набуває визначеності судова практика та формується соціальний досвід [1].

У межах даної праці виокремимо певні особливості адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією:

1. Суб'єктами відповідальності за адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, є спеціальні суб'єкти, визначені відповідними статтями КУпАП із посиланням на ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції» [2], в якій наведено перелік суб'єктів, котрі несуть відповідальність за вчинення правопорушень, пов'язаних з корупцією.

2. За загальним правилом, передбаченим ст. 38 КУпАП адміністративне стягнення може бути накладене не пізніше як через два місяці з дня вчинення правопорушення, а при триваючому правопорушенні – не пізніше як через два місяці з дня його виявлення, за винятком випадків, коли справи про адміністративні правопорушення підвідомчі суду (судді) [3]. У той же час адміністративне стягнення за вчинення правопорушення, пов'язаного з корупцією, може бути накладене протягом трьох місяців з дня його виявлення, але не пізніше двох років з дня його вчинення [3]. Отже, для обчислення строків накладення адміністративного стягнення за вчинення адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, слід чітко встановити як час вчинення правопорушення, так і час його виявлення. Ч. 4 ст. 38 КУпАП встановлено, що у разі закриття кримінального провадження, але за наявності в діях порушника ознак адміністративного правопорушення, адміністративне стягнення може бути накладене не пізніш як через місяць з дня прийняття рішення про закриття кримінального провадження [3].

3. Аналіз глави 13-А КУпАП дає можливість констатувати, що за вчинення правопорушення, пов'язаного з корупцією, передбачено наступні види стягнень: штраф, конфіскація, позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю строком на один рік.

4. Провадження у справі про адміністративне корупційне правопорушення може бути розпочате лише за наявності відповідних приводів і підстав. При цьому в КУпАП вони не визначені. Аналіз положень чинного законодавства та практики його застосування засвідчує, що законними приводами для порушення адміністративного провадження можуть бути: заяви і повідомлення підприємств, установ, організацій, посадових осіб, представників влади, громадськості, громадян; повідомлення, опубліковані у пресі; безпосереднє виявлення уповноваженим суб'єктом ознак корупційного правопорушення [1]. Поряд з цим перелік суб'єктів, посадові особи яких уповноважені на складання протоколів про адміністративні корупційні правопорушення, визначено у ст. 255 КУпАП, а саме: посадові особи органів Національної поліції України; посадові особи органів Служби безпеки України; посадові особи Національного агентства з питань запобігання корупції; прокурор [3].

Законодавством також не передбачено, протягом якого строку після виявлення адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією уповноважений суб'єкт повинен скласти відповідний протокол. Враховуючи вимоги частини третьої ст. 38 КУпАП щодо строків накладення адміністративного стягнення за вчинення корупційного правопорушення (три місяці з дня його виявлення, але не пізніше двох років з дня його вчинення), такий протокол, має бути складений невідкладно після встановлення достатніх даних, що вказують на вчинення особою адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією. Адже невинуватене зволікання чи навмисне затягування при складанні протоколу може призвести до ухилення правопорушника від відповідальності або неможливості накладення адміністративного стягнення у зв'язку із закінченням передбачених законом строків (п. 7 ст. 247 КУпАП) [1].

5. У відповідності до ч. 5 ст. 65 Закону України «Про запобігання корупції» особа, щодо якої складено протокол про адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією, якщо інше не передбачено Конституцією і законами України, може бути відсторонена від виконання службових повноважень за рішенням керівника органу (установи, підприємства, організації), в якому вона працює, до закінчення розгляду справи судом [2]. Якщо під час вирішення питання про складання протоколу про адміністративне корупційне правопорушення особа звільниться за власним бажанням з посади, пов'язаної із виконанням функцій держави чи місцевого самоврядування, то вона не може бути звільнена у зв'язку з притягненням до адміністративної відповідальності за корупційне правопорушення чи правопорушення, пов'язане з корупцією. Своєчасне складання відповідного протоколу про адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією, дозволяє запобігти наведеній ситуації, оскільки згідно з ч. 4 ст. 257 КУпАП особа, яка склала протокол про вчинення адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією одночасно з надісланням його до суду надсилає прокурору, органу державної влади, органу місцевого самоврядування, керівникові підприємства, установи чи організації, де працює особа, яка притягається до відповідальності, повідомлення про складання протоколу із зазначенням характеру вчиненого правопорушення та норми закону, яку порушено [1].

6. Відповідно до ст. 277 КУпАП справа про адміністративне правопорушення, пов'язана з корупцією, розглядається у п'ятнадцятиденний строк з дня одержання судом протоколу про адміністративне правопорушення та інших матеріалів справи. Цей строк зупиняється судом у разі, якщо особа, щодо якої складено протокол про адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією, умисно ухиляється від явки до суду або з поважних причин не може туди з'явитися (хвороба, перебування у відрядженні чи на лікуванні, у відпустці тощо). Однак законодавець не визначив, чи зупиняється при цьому також і строк накладення адміністративного стягнення. Вказане має важливе практичне значення, оскільки удавана хвороба, вихід у відпустку та інші обставини можуть використовуватися правопорушником з метою затягування розгляду адміністративної справи аж до закінчення строків накладення адміністративного стягнення [1].

7. Ч. 2 ст. 268 КУпАП встановлена обов'язкова присутність особи, яка притягається до адміністративної відповідальності за статтями 172-4 – 172-9 КУпАП. У разі ухилення від

явки на виклик органу Національної поліції або судді районного, районного у місті, міського чи міськрайонного суду цю особу може бути органом Національної поліції піддано приводу [3].

8. Відповідно до ч. 2 ст. 250 КУпАП при провадженні у справах про адміністративні правопорушення, передбачені статтями 172-4 – 172-9 КУпАП, участь прокурора у розгляді справи судом є обов'язковою [3].

9. Актуальним питанням удосконалення механізму провадження у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, є порядок збирання уповноваженими суб'єктами відповідних доказів, оскільки чинним КУпАП він практично не врегульований. У ст. 251 КУпАП визначено джерела доказів, до яких належать протокол про адміністративне корупційне правопорушення, пояснення особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, потерпілих, свідків, висновки експерта, речові докази, показання технічних приладів та засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, протокол про вилучення речей і документів, а також інші документи [3].

У зв'язку з цим у КУпАП необхідно передбачити порядок призначення експертизи, порядок визнання певних предметів речовими доказами, критерії визначення належності, допустимості та достатності доказів у справі. Окрім того, завданнями провадження у справах про адміністративні правопорушення є виявлення причин та умов, що сприяють їх вчиненню, запобігання правопорушенням. З цією метою ст. 282 КУпАП надає право судді, який розглядає справу, встановивши причини та умови, що сприяли вчиненню адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією внести у відповідний державний орган чи орган місцевого самоврядування, громадську організацію або посадовій особі пропозиції про вжиття заходів щодо усунення цих причин та умов. Про вжиті заходи суддя має бути повідомлений протягом місяця. Водночас у чинному законодавстві не передбачена відповідальність за невиконання заходів, необхідних для реалізації внесеної судом пропозиції, що істотно знижує ефективність запобіжної діяльності суду при розгляді справ про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією [1].

10. Згідно ч. 2 ст. 65 Закону України «Про запобігання корупції» особа, яка вчинила корупційне правопорушення або правопорушення, пов'язане з корупцією, однак судом не застосовано до неї покарання або не накладено на неї стягнення у вигляді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, пов'язаними з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, або такою, що прирівнюється до цієї діяльності, підлягає притягненню до дисциплінарної відповідальності у встановленому законом порядку [2].

Отже, при оцінці результатів юрисдикційної діяльності органів Національної поліції щодо порушення вимог антикорупційного законодавства необхідно аналізувати динаміку загальної кількості адміністративних порушень; поширеність різних видів правопорушень; категорії посадових осіб, які частіше їх вчиняють; кількість осіб, підданих адміністративним стягненням, а також структуру цих стягнень по видам; ефективність адміністративної практики, її вплив на загальні результати по профілактиці правопорушень; дотримання законності при здійсненні адміністративно-юрисдикційної діяльності.

Список використаної літератури

1. Адміністративні корупційні правопорушення: узагальнення судової практики. URL: http://zib.com.ua/ua/print/78572-uzagalnennya_sudovoi_praktiki_na_temu_administrativni_korupc.html.

2. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/1700-18>

3. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/80731-10>.

S. Shatrava

**JURISDICTIONAL ACTIVITY OF NATIONAL POLICE BODIES ON VIOLATION
OF ANTI-CORRUPTION LEGISLATION REQUIREMENTS**

The theses distinguish and analyze the peculiarities of administrative responsibility for offenses connected with corruption in the light of material and procedural norms of law. The attention is focused on the peculiarities of proceedings in cases of anti-corruption legislation. Proposals on supplementing the Code of Administrative Offenses of Ukraine with the provisions on the procedure for the appointment of an examination, the procedure for the recognition of certain subjects by substantive evidence, and criteria for determining the membership, admissibility and sufficiency of evidence in the case are given.

Keywords: jurisdictional activity of the bodies of the National Police, administrative liability, proceedings in cases of administrative violations, prevention of corruption.